

Opensourcowerken

De vrijblijvendheid voorbij

opensource
@MinBZK.nl

Open Donderdag
22 februari 2024

Boris van Hoytema

opensource@minBZK.nl introduceer
22 februari 2024

Introductie

Open Source Programme Office *Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*

- 1 Wat is BZK OSPO
- 2 Open source bij BZK
- 3 Strategie
- 4 Wat de OSPO doet
- 5 Laten we samenwerken

1

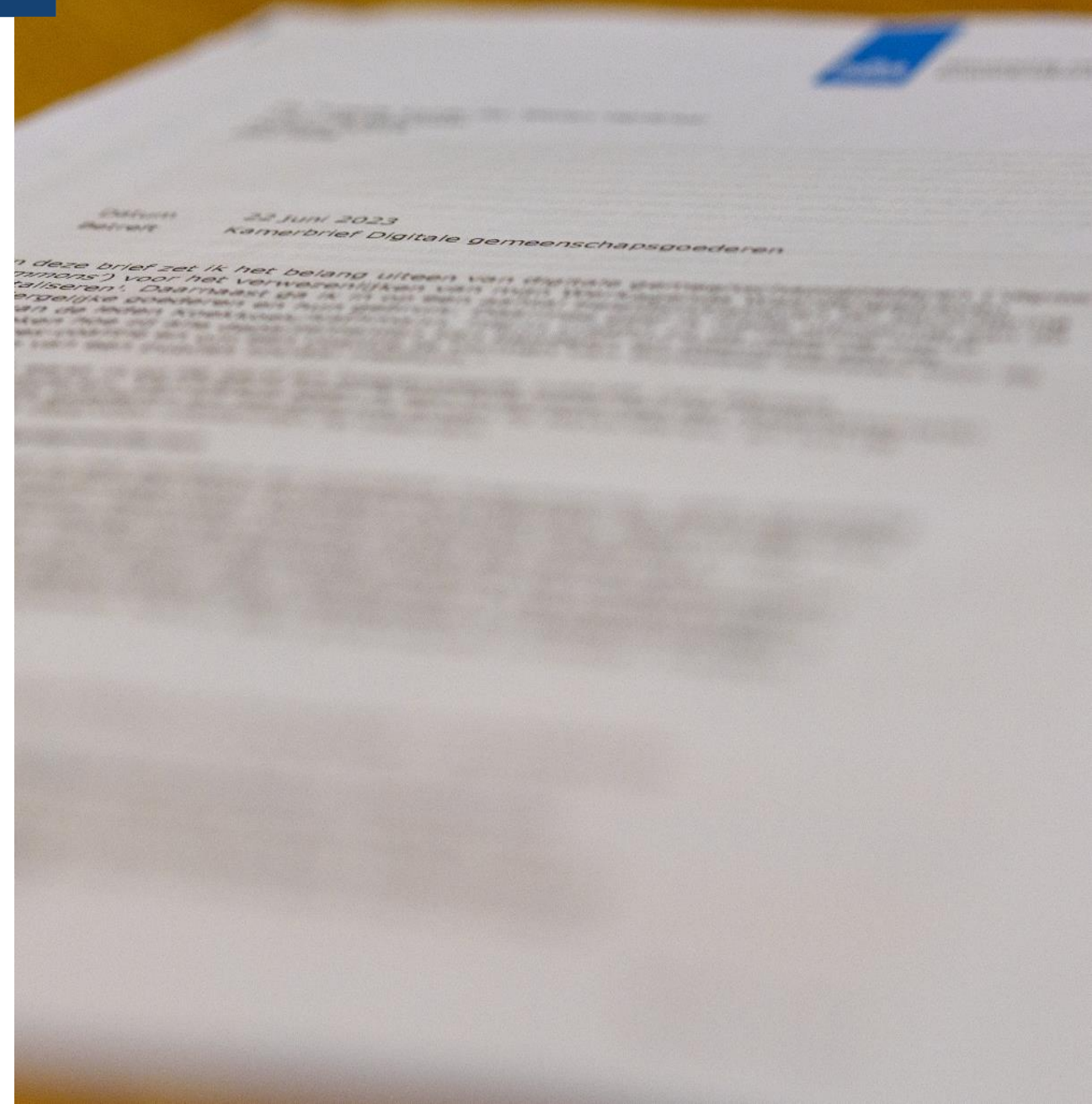
Wat is BZK OSPO

Kamerbrief Digitale gemeenschapsgoederen

- › “Het belangrijkste doel van de OSPO is om interne blokkades en knelpunten rondom open source weg te nemen.
- › Daarnaast zal samenwerking worden gezocht met andere OSPO's, overheden, bedrijven en ontwikkelaars.”

Wat is een OSPO

- > “An opensource program office (OSPO) serves as the **center of competency** for an organization’s opensource operations and structure. It is responsible for defining and implementing **strategies and policies** to guide these efforts. This can include setting policies around code use, distribution, selection, auditing, contributing, and other key areas; providing **education and training** to people (inside and outside the organization) involved in open source activities; **supporting an organization’s efficiency** in developing software through encouraging sustainable **usage** of existing open source components and, where appropriate, **contributing** enhancements back to these project; when needed, guiding teams with **open sourcing** their software; ensuring engineering effectiveness; ensuring **legal compliance**; and promoting and building **community engagement**.”

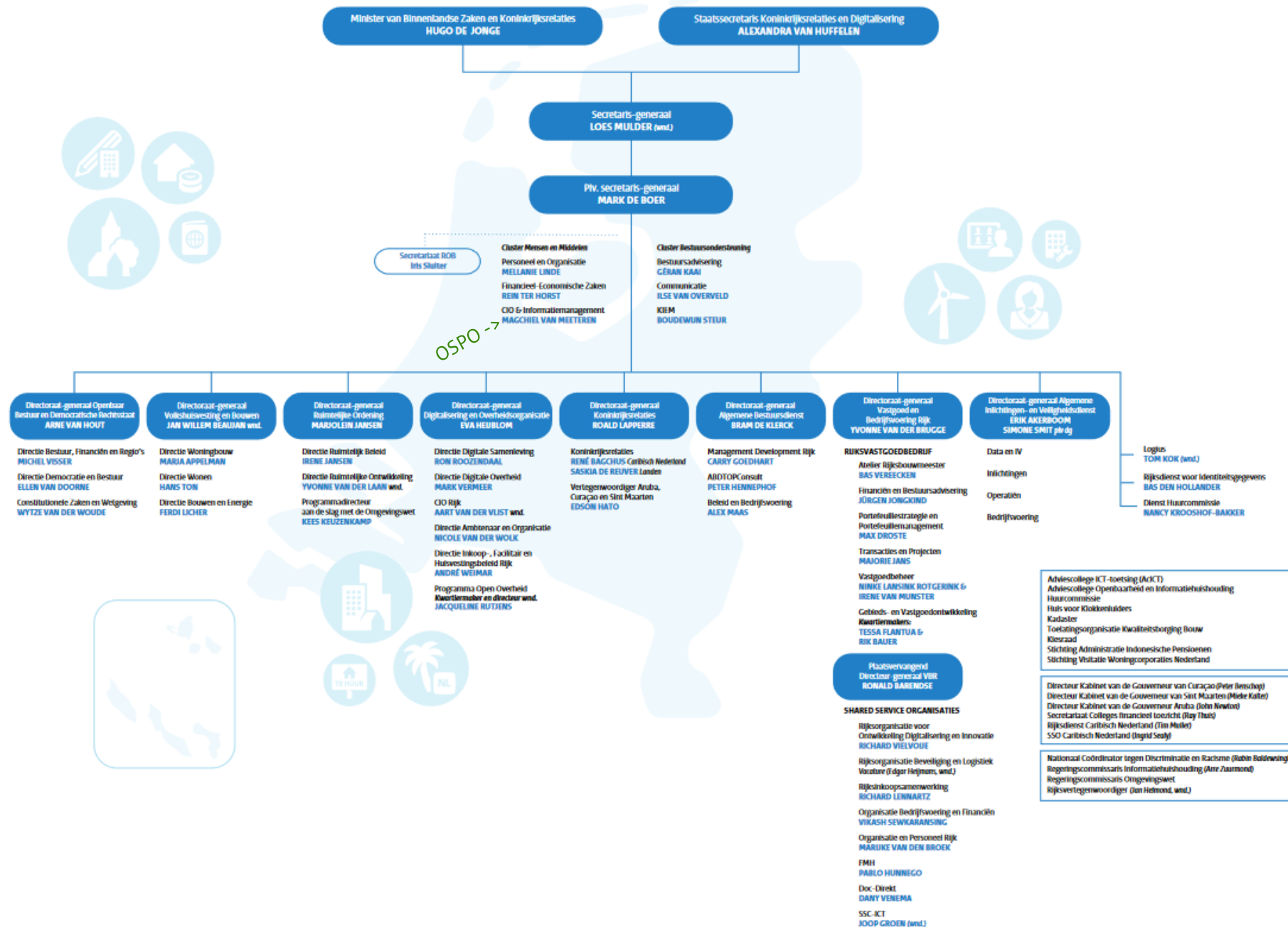
— *TODO Group OSPO definition 2.0*

Wat is BZK

- > **“Wij werken aan de basis.** Van Nederland en ons Koninkrijk. We bewaken de grondrechten. Dat iedereen meetelt, mee kan doen en dezelfde kansen heeft. Offline en online. En dat iedereen prettig kan wonen, in een fijne omgeving. Ook werken we elke dag aan betrouwbaar openbaar bestuur en een bereikbare overheid in een sterke democratie. We doen dat voor de samenleving. Én voor de hele rijksoverheid. Zodat ook andere ministeries hun werk voor en met Nederland en het Caribisch deel van ons Koninkrijk goed kunnen doen.”

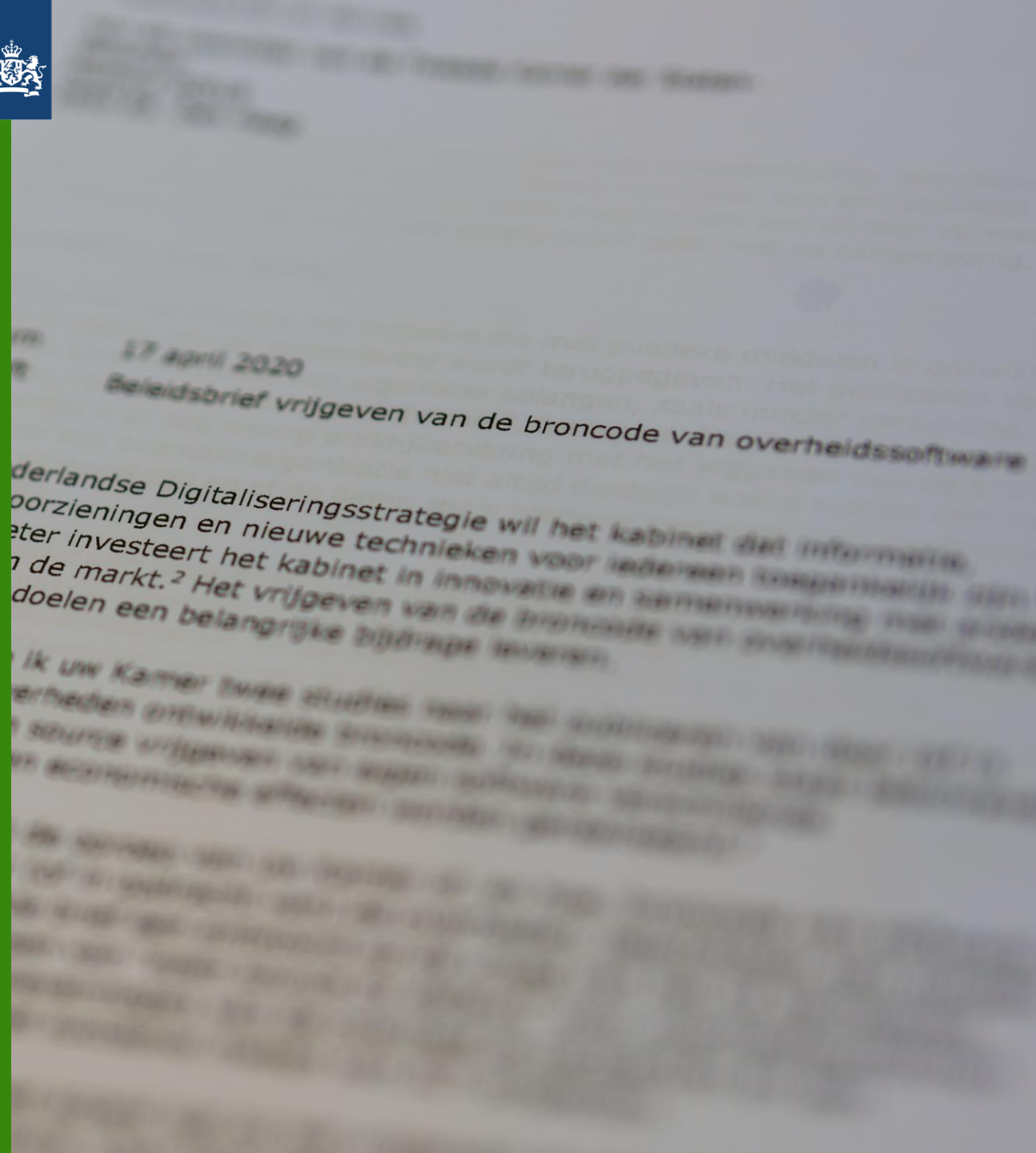
— [Rijksoverheid.nl](https://rijksoverheid.nl)

2

Opensource bij BZK

Hoe word er omgegaan met opensource bij BZK

- > Gebruiken
 - In proprietary software
 - Van leverancier
 - Zelf draaien
- > Delen
 - Voor transparantie
 - Voor hergebruik
 - Voor samenwerking
- > Verbeteren en bijdragen

366 repo's

— developer.overheid.nl/repositories

opensource@minBZK.nl introductie
22 februari 2022

Developer Overheid
Ontwikkelen voor de overheid doen we samen

Home API's **Repository's** API Design Rules Statistieken Over

Open source repository's

Overzicht van open source projecten van (semi-)overheidsorganisaties, of die hun API's gebruiken.

Vind repository's

Organisatie

- Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (55)
- Centraal Justitieel Incassobureau (26)
- Dienst ICT Uitvoering (8)
- Dienst voor het kadaster en de openbare registers (99)
- Directeur-generaal van de Statistiek (5)
- Gemeente Amsterdam (314)
- Gemeente Haarlem (7)
- Gemeente Nijmegen (37)
- Gemeente 's-Hertogenbosch (8)
- Gemeente Súdwest-Fryslân (7)
- Gemeente Utrecht (35)
- Justitie en Veiligheid (15)
- Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (58)
- Logius (139)
- Provincie Noord-Holland (10)
- Provincie Zuid-Holland (20)
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (32)
- Rijkswaterstaat (5)
- Stichting Geonovum (194)
- Stichting ICTU (90)
- Tweede Kamer der Staten-Generaal (1)
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten (231)
- Volksgezondheid, Welzijn en Sport (70)

Technologie

- ActionScript (0)
- AGS-Script (0)
- ANTLR (0)
- API-Blueprint (0)
- Assembly (0)

293 repository's

- PDOK / gokoala**
Dienst voor het kadaster en de openbare registers
Cloud Native OGC APIs server, written in Go
tiles 3d ogc oas3 styles
Go 5 stars 1 fork 0 issues 2 issues
46 minuten geleden bijgewerkt
- digilab.overheid.nl / ecosystem / synthetic-data-generator / sdg-event-simulator-person**
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Geen beschrijving ingevuld
Rust 0 stars 0 fork 2 issues 1 issue
2 uur geleden bijgewerkt
- digilab.overheid.nl / research / event-sourcing / backend**
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Geen beschrijving ingevuld
Rust 0 stars 0 fork 5 issues 0 issues
3 uur geleden bijgewerkt
- Logius-standaarden / Digikoppeling-Algemeen**
Logius
Geen beschrijving ingevuld
HTML 0 stars 0 fork 1 issue 0 issues
3 uur geleden bijgewerkt
- BRP-API / Haal-Centraal-BRP-bewoning**
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Geen beschrijving ingevuld
Gherkin 2 stars 2 fork 29 issues 6 issues
3 uur geleden bijgewerkt
- Logius-standaarden / API-Design-Rules**
Logius
API Designrules (normative standard for the design of APIs for the Dutch Public Sector)
logius standaarden adr api
HTML 9 stars 6 fork 0 issues 5 issues
4 uur geleden bijgewerkt
- Logius-standaarden / publicatie**

Wat voor projecten zijn opensource bij BZK

- > Componenten
- > Koppelvlakken
- > Software
- > Standaarden
- > Referentie-implementaties
- > Experimenten

3

Opensource strategie

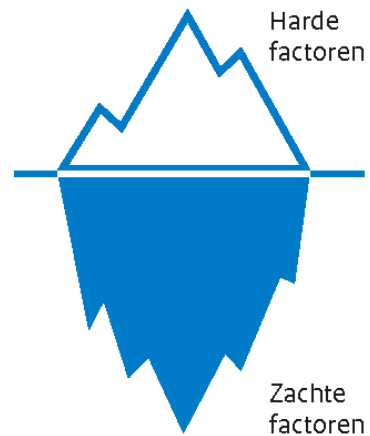

BZK wil opensourcewerken

- > “BZK graag zelf een voorbeeld zijn voor het daadwerkelijk implementeren van het ‘open, tenzij’-beleid. Op deze manier is het ministerie een inspiratie voor andere overheden om hier zelf mee aan de slag te gaan. Het uiteindelijke doel is dat opensourcewerken rijksbreed de standaard is, ook omdat het niet logisch is dat bijvoorbeeld een OSPO zich richt op slechts één departement. Het is echter wel belangrijk om klein te beginnen en blokkades weg te nemen, zoals ook in de Kamerbrief ‘open, tenzij’ genoemd staat.
- > BZK kan een aantal zaken ondernemen om de transitie naar het rijksbreed opensourcewerken te vergemakkelijken. Het OSPO heeft hier een grote rol in door het communiceren over successen, leerpunten en best practices. Het is te overwegen om de vraagbaakfunctie van het OSPO open te stellen voor de gehele overheid, maar dit vraagt wel meer capaciteit.
- > Na de looptijd van het OSPO als tijdelijk programma moet geëvalueerd worden wat de beste plaats is voor het OSPO en of dit eventueel rijksbreed moet worden ingezet. In dat geval kan de opgedane kennis gebruikt worden en moet het OSPO aangevuld worden met medewerkers die deels vanuit andere organisatieonderdelen werken. Op basis van de geleerde lessen vanuit het BZK-domein kunnen strategie en plan worden aangescherpt.”

— *Rapport Opensourcewerken de vrijblijvendheid voorbij*

Opensource strategie

- > “Harde factoren:
 - Stel een Open Source Program Office (OSPO) in
 - Maak afspraken over open source met de onderdelen van BZK
 - Werk de rollen van het OSPO en de rest van de organisatie uit
 - Zorg voor voldoende middelen om bestaande applicaties open source te maken
 - Zorg voor een monitoringssystematiek
 - Maak gewenste kennis en vaardigheden inzichtelijk
 - Definieer naast hardskills ook softskills
 - Zorg voor goede opleidingsmodules
- > Zachte factoren:
 - Zorg voor (het opstellen en overbrengen van) een helder en aansprekend verhaal
 - Zorg voor inbedding in bestaande structuren
 - Zorg voor een uitgewerkte communicatiestrategie
 - Draag het verhaal uit
 - Stimuleer innovatie en kennisdeling
 - Zorg voor opleiding en instructie van teamleiders
 - Zorg voor opleiding en training van medewerkers
 - Faciliteer het volgen van opleiding en training
 - Stuur op competenties en ontwikkel deze”

— Rapport Opensourcewerken de vrijblijvendheid voorbij

Het uitgangspunt van het afwegingskader is ‘open, tenzij’, waarbij de ‘tenzij’ gelegen is in eventuele uitzonderingsgronden. Het afwegingskader is van toepassing op zowel nieuwe als bestaande software. Het moment waarop het afwegingskader wordt ingezet, verschilt. Bij nieuwe software wordt het afwegingskader integraal meegenomen in de besluitvorming en de vormgeving van het project. In geval van bestaande software is een proces van beoordeling en prioritering over het gehele applicatielandschap nodig. In hoofdstuk 4 gaan we nader op deze aspecten in.

In onderstaande figuur zijn deze vijf stappen weergegeven:

1. **Bepalen toepassing.** De wijze waarop het werken met open source invulling krijgt, wordt voor een belangrijk deel bepaald door de toepassing in kwestie.
2. **Uitzonderingsgronden.** De ‘open, tenzij’ is gelegen in de uitzonderingsgronden die ook in de Wet open overheid (Woo) zijn vastgelegd.
3. **Bepalen opensourcevariant.** Vervolgens is het van belang vast te stellen welke opensource-benadering voor de software in kwestie het meest passend is. Bijvoorbeeld betrokkenheid van de community en de bijbehorende keuze voor het te hanteren licentiemodel.
4. **Verschillende aspecten onderzoeken.** Bij de benadering dient een aantal aspecten in de eigen organisatie ingericht te zijn om goed met open source te kunnen werken.
5. **Afronding.** In de laatste fase is vastgesteld welke benadering het meest passend is en wat hiervoor de eerste stap is.

In de hiernavolgende paragrafen lichten we deze stappen nader toe. We hebben het kader toegenast op

Afronding afwegingskader

Na het doorlopen van de eerste vier stappen moet er een beslissing worden gemaakt over het al dan niet opensourceren en de wijze van implementatie. Uitgesplitst per type toepassing komt dit neer op:

- > **Specifieke software voor wettelijke taken van één overheidsorganisatie.** Gewoon doen, tenzij er sprake is van een uitzonderingsgrond. Nieuwe software moet open ontwikkeld te worden. Voor bestaande software moet een prioritering gemaakt worden over de gehele organisatie.
- > **Specifieke software voor wettelijke taken van meerdere overheidsorganisaties.** Zie 1.
- > **Ondersteunend aan de wettelijke taak van de overheid.** In principe open source, tenzij er sprake is van een uitzonderingsgrond of te hoge transitiekosten.
- > **Algemeen ondersteunend.** Voorkeur voor open source, afhankelijk van de uitkomsten van een kosten-batenafweging.

4

Wat de OSPO doet

Wat doet BZK OSPO

- > Ondersteunen van opensource gebruik, ontwikkeling en bijdragen
- > Centraal aanspreekpunt en advies voor alle vragen en problemen rondom opensource
- > Identificeren en mitigeren van risico's rondom opensource
- > Opensource institutionaliseren, borgen en vertegenwoordigen
- > Verantwoordelijkheid opensource beleid
- > Monitoring van opensource gebruik, kwaliteit en adoptie
- > Publicatieplekken en gereedschappen bieden en beheren
- > Contact onderhouden met overheden, leveranciers en ontwikkelaars over BZK opensource

Kwartiermaker

Fixer

Dienstverlener

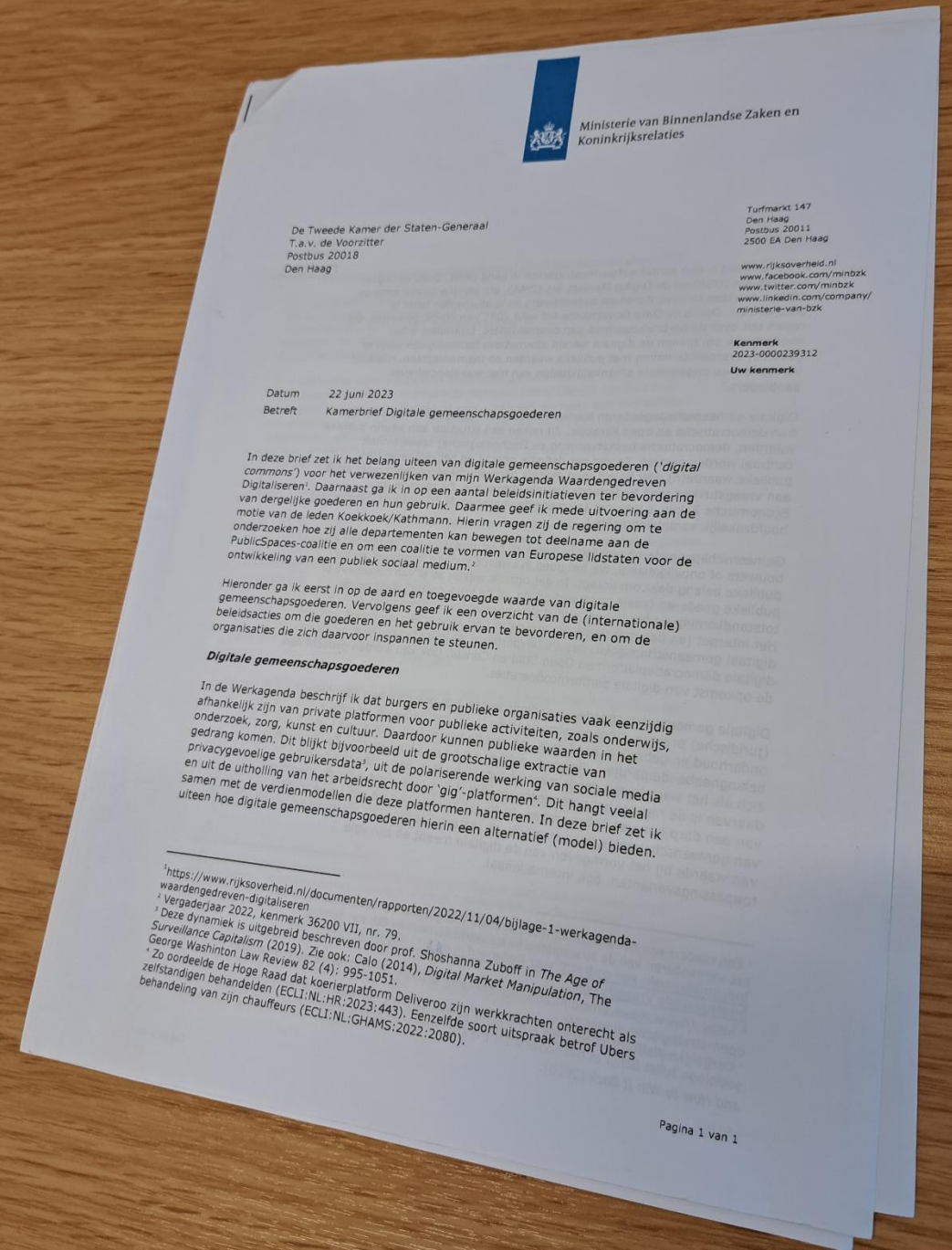
5

Laten we samenwerken

Wat is het OSPO bij BZK

- › “Het belangrijkste doel van de OSPO is om interne blokkades en knelpunten rondom open source weg te nemen.
- › Daarnaast zal samenwerking worden gezocht met andere OSPO's, overheden, bedrijven en ontwikkelaars.”
 - Kamerbrief over digitale gemeenschapsgoederen

Hoe kan ik jullie helpen

- > Samenwerken met BZK
- > Aansluiting vinden bij ontwikkelingen binnen BZK
- > Vertellen over hoe wij opensource doen en wat we hebben geleerd

Hoe jullie mij kunnen helpen

- > Vertellen wat de problemen zijn rondom opensource en BZK
- > Aansluiting vinden en identificeren
- > Kansen en uitdagingen identificeren

Boris van Hoytema
Kwartiermaker OSPO,
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

opensource
@MinBZK.nl

Boris.Hoytema@MinBZK.nl